

อนิจจา การจัดการศึกษาไทย

ระพี สาคริก

บทนำ

อนิจจา การจัดการศึกษาไทยที่กำลังทำให้ชีวิตคนจำต้องสูญเสียคุณค่าและความหมายของชีวิตตัวเองชัดเจนยิ่งขึ้น !

ฉันนึกถึงโคลงสี่สุภาพบทหนึ่ง ซึ่งคนในอดีตได้ร้อยกรองเอาไว้อย่างไพเราะจับใจว่า

มโนมอบพระผู้	เสวยสวรรค
แขนมอบถวายทรงธรรม	เทิดหล้า
ดวงใจมอบเมียขวัญ	และแม่
เกียรติศักดิ์รักของข้า	มอบไว้ แก่ตัว

โคลงบทนี้ สำหรับผู้ที่มีวิญญานความรักยังรู้ความจริงจากพื้นดินได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมเข้าใจความหมายคุณค่าของการดำเนินชีวิตได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน

มโนมอบพระผู้ เสวยสวรรค หากพิจารณาชีวิตเราแต่ละคนให้รู้ซึ่งถึงความจริง น่าจะพบได้ว่า ทุกคนมีจิตใจเป็นสิ่งที่กำหนดวิถีทาง ที่มุ่งไปพบความสุขได้เองอย่างอิสระ

ดังนั้น วรรคแรกของโคลงบทนี้จึงน่าจะหมายถึง การดำเนินชีวิตที่มอบความจริงจากใจตนเองให้กับเพื่อนมนุษย์ทุกคน ช่วยให้มีมีความสุขอย่างล้ำลึก ดังนั้นคำว่า สวรรค น่าจะหมายถึง ความสุขอันเกิดจากรากฐานจิตใจที่อิสระถึงระดับหนึ่งแล้ว

แขนมอบถวายทรงธรรม เทิดหล้า หมายถึงชีวิตที่เกิดมาแล้ว ควรมุ่งมั่นทำงาน ด้วยมือและเท้าทั้งสองข้างจากรากฐานจิตใจตนเองอย่างเป็นธรรมชาติ ความหมายของข้อความที่ว่า มอบถวายทรงธรรม เทิดหล้า ควรหมายถึงการทำอย่างดีที่สุดโดยที่อีกด้านหนึ่ง มีการละลดภาวะยึดติดอยู่กับสิ่งซึ่งตนมีโอกาสสัมผัส ทั้งนี้และทั้งนั้นเนื่องจาก

รู้ว่า ทุกคนควรมีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ปรากฏหลากหลายอยู่ในโลก จึงจะช่วยให้คุณสามารถเข้าใจถึงความจริงได้อย่างลึกซึ้ง

ลึกซึ้ง

ดวงใจมอบเมตตา และแม่ ความประโยชน์นี้จะหมายถึงการให้ความรัก ความจริงใจแก่กันและกัน เริ่มต้นจากผู้ให้กำเนิด สานถึงผู้ที่อยู่ใกล้ชิดตน แต่ก็ใช้ว่าจะยึดติดอยู่เพียงแค่ผู้ใกล้ชิดซึ่งเป็นด้านรูปแบบไม่

หากรากฐานจิตใจอิสระ ช่วยให้สามารถรู้ความจริงทุกสิ่งทุกอย่างได้อย่างลึกซึ้ง หลังจากการปฏิบัติ ร่วมกับวิถีชีวิตซึ่งเติบโตยิ่งขึ้น ย่อมมีผลช่วยให้กระจายกว้างขวาง ออกไปอย่างรู้เหตุรู้ผล

ปกติแล้ว ถ้าสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมไม่ส่งผลทำให้เกิดภาวะสับสนจนกระทั่งรากฐานความคิดคนจับต้นชนปลายไม่ติด หรืออาจกล่าวได้ว่า มองข้ามต้นเหตุ ไปเน้นความสำคัญอยู่ตรงปลายด้านเดียว ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวเองกับผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ย่อมไม่มีผลรุนแรงจนถึงขั้นไม่อาจควบคุมทุกสิ่งทุกอย่างเอาไว้ได้

เช่นที่คนแต่ก่อนเคยกล่าวไว้ว่า ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา หลังจากปรับความเข้าใจเข้าหากันได้ ย่อมทำให้แต่ละสิ่งสามารถดำเนินไปได้โดยเรียบร้อย

แม้ระหว่างสามีกับภรรยา รวมถึงบุตรหลานผู้อยู่ใกล้ชิด ความรู้สึกซึ่งคนยุคก่อนเคยกล่าวฝากไว้ว่า ลูกหลานคนอื่น ก็เหมือนลูกหลานตน แทนที่จะคิดว่า ลูกหลานตัวเองสำคัญเหนือลูกหลานคนอื่น อย่างที่พบเห็นเป็นส่วนใหญ่อุบัติในขณะนี้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสามารถเห็นได้ชัดเจนในสังคมคนเมืองแม้ในกลุ่มคนที่รวมกันทำงาน ซึ่งควรรู้ว่า คือรูปแบบหนึ่งที่อยู่บนพื้นฐานอุดมการณ์ของครอบครัวด้วยกัน มีการเล่นพรรคเล่นพวกเกิดขึ้นภายในกลุ่มดังจะพบได้ทั่วไปในปัจจุบัน ส่วนผู้ซึ่งมุ่งมั่นทำงานโดยไม่ยอมตกเป็นพวกใคร ย่อมถูกแรงกดดันทำให้รู้สึกเดือดร้อนหนักมากยิ่งขึ้น

จากภาวะสับสนดังกล่าว ทำให้เกิดการสูญเสียสมดุล หลังจากเวลาผ่านไปผ่านมาแล้ว บางรายก็ไม่นานนัก แม้บางรายอาจนานมาหน่อย ในที่สุดย่อมทำให้รากฐานความคิดแยกห่างออกจากกัน จนกระทั่งระดับประคองกันต่อไปได้ยาก

อนึ่ง ใครขอชี้ให้เห็นความจริงว่า ความรู้ความเข้าใจที่มองไปยังความหมายของครอบครัว หาใช่จำกัดครอบครัวตัวเองไว้เพียงกลุ่มบุคคลซึ่งมีสามี-ภรรยา และบุตรเท่านั้น หากควรรู้ความจริงว่า การรวมกลุ่มคนไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ หากเห็นว่าจิตใจมีความสำคัญเหนืออื่นใด ย่อมรู้ว่าการรวมกลุ่มทุกรูปแบบคือครอบครัวทั้งนั้น

คำว่าครอบครัว แม้จะถือเป็นหน่วยเล็กที่สุดของการรวมกลุ่ม แต่มีความสำคัญมากที่สุด โดยเหตุที่ความจริงได้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า **ส่วนเล็กที่สุดซึ่งมีจำนวนมากที่สุดถือเป็นพื้นฐานสำคัญของส่วนใหญ่**

หากรู้ความจริงได้ว่า จิตใจคนมีเหตุผลสานถึงซึ่งกันและกัน ถ้าแต่ละคนหยั่งรู้ความจริงจากใจตนเองได้ ย่อมสามารถรู้ความจริงจากใจผู้อื่นได้เอง ไม่ว่าการรวมกลุ่มจะอยู่บนพื้นฐานสามีภรรยา หรืออยู่บนพื้นฐานการทำงานร่วมกันในรูปแบบใดก็ตาม

ทุกวันนี้ ความไม่เข้าใจระหว่างกันและกันซึ่งเกิดขึ้นไม่เพียงในครอบครัวที่มีสามีภรรยาเท่านั้น หากสนใจค้นหาความจริงจากการรวมกลุ่มกันทำงาน ไม่ว่าจะกิจการใดก็ตาม แม้ในแวดวงการจัดการศึกษาอันควรถือว่าเป็นที่พึ่งของสังคม เราจะพบว่าความรู้ลึกจริงใจต่อกันกำลังสูญหายไป เปลี่ยนมาอยู่ในสภาพตัวใครตัวมันชัดเจนยิ่งขึ้น ดังที่สามารถอ่านได้จากรูปแบบความคิด ซึ่งมองทุกสิ่งแบบแยกส่วน

จิตใจคนเป็นต้นเหตุสำคัญที่สุดของทุกสิ่งทุกอย่าง หากภายในรากฐานจิตใจมีความรู้สึกเป็นครอบครัวเดียวกัน ไม่ว่าการปฏิบัติจากสิ่งซึ่งพบได้ภายนอกจะมีระบบการจัดการ เปลี่ยนแปลงไปสู่รายละเอียดเพิ่มมากขึ้นแค่ไหน ผลกระทบที่สะท้อนกลับมาถึงแต่ละคน น่าจะช่วยให้รากฐานตนเองมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

จากความจริงที่ชี้ไว้อย่างชัดเจนว่า **หากมีสิ่งนั้น ย่อมมีสิ่งนี้** ดังนั้นหากด้านหนึ่งมีรากฐานจิตใจเข้มแข็ง ช่วยให้อันคงอยู่ได้ ย่อมมีผลทำให้มองเห็นความอ่อนแอจากอีกด้านหนึ่งได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

เกียรติศักดิ์ รักของข้า มองไว้แก่ตัว วรรณคดีทำยของโคลงบทนี้ น่าจะสะท้อนให้เข้าใจบทสรุปลอันเป็นธรรมชาติของมนุษย์และสังคมได้อย่างชัดเจนที่สุด

ช่วงที่ผ่านมา มักปรารภกันว่า การจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญในการรับใช้สังคม หากมีปัญหากเกิดขึ้นควรมุ่งแก้ไขที่การจัดการศึกษาก่อนเรื่องอื่น

ทั้งนี้และทั้งนั้น การคิดใช้ระบบการจัดการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาให้ได้ผล ก่อนอื่นแต่ละคนควรเข้าใจความหมายของการศึกษาได้อย่างถึงรากฐาน

แท้จริงแล้ว การปฏิบัติจากใจทุกคนไม่ว่าใครจะทำอะไรอยู่ที่ไหน ย่อมถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งซึ่งอยู่ในระบบการจัดการศึกษาทั้งนั้น การคิดได้แต่เพียงว่า การจัดการศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษา ย่อมสะท้อนให้เห็นความจริงว่า มองความหมายของการจัดการศึกษาจากการรากฐานที่คับแคบ ซึ่งกรณีดังกล่าว จะเป็นความจริงได้ วิถีชีวิตของแต่ละคนควรมองเห็นความสำคัญรวมถึงปัญหาที่อยู่ในรากฐานจิตใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง

ตราบดีที่คนส่วนใหญ่ มองความสำคัญของการศึกษาโดยมุ่งทิศทางออกจากตัวเอง ดังสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ย่อมสะท้อนให้เห็นความจริงชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ไม่เพียงมองออกจากตนเองเท่านั้น แต่ยังมีมุ่งสูงจากพื้นดินขึ้นไปสู่ด้านบนรุนแรงยิ่งขึ้น

ดังจะพบได้ว่า มีการเบียดเสียดแย่งยึดแย้งซึ่งกันข้ามมหาวิทยาลัย ซึ่งไม่เพียงเท่านั้น หลังจากผ่านหลักสูตรปริญญาตรีแล้วยังคิดตะเกียกตะกาย รวมทั้งมีการผลักดันจากผู้ที่อยู่เบื้องหลัง ร่วมกับด้านหน้าที่มีการนำเอาสิ่งต่างๆ มาล่อใจ ดุดให้คนขึ้นไปสู่ปริญญาโท ปริญญาเอกผลอันเป็นบันไดที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ทำให้คนยึดติดปริญญาสูงๆ ยิ่งกว่าการทำงานเพื่อรู้คุณค่าชีวิตตัวเอง หากกลับต่อยอดขึ้นไปถึงขั้นการทำงานโดยมุ่งไปสู่เครื่องประดับซึ่งทำให้ตนมีตำแหน่ง อำนาจและความร่ำรวยตลอดจนถึงความมีหน้ามีตา เพิ่มมากยิ่งขึ้นอย่างหยุดได้ยาก

หากบุคคลใดสามารถมองย้อนกลับมายังอีกด้านหนึ่ง ย่อมพบความจริงได้เองว่า ผู้ซึ่งตกเข้าไปอยู่ในกระแสดังกล่าวแล้ว ย่อมมีรากฐานจิตใจที่ขาดการพึ่งตนเองซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วิถีทางดังกล่าวช่วยให้พบความจริงว่า ส่วนใหญ่หลังจากได้รับสิ่งที่ต้องการตามปรารถนาแล้ว มักมีการแสดงความยินดีกันอย่างออกนอกหน้า ซึ่งเท่ากับสร้างกระแสให้เกิดการลืมหืมตัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกับชนรุ่นหลัง ซึ่งส่วนใหญ่ยังมีรากฐานอ่อนแออยู่มาก

เกียรติศักดิ์อันเป็นที่รักของชีวิตคนทุกคน ควรจะได้แก่การรักษาสัจจะซึ่งมีอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองมาโดยกำเนิด ให้มั่นคงอยู่ได้ อีกทั้งมุ่งมั่นทำงาน ช่วยให้การศึกษาดังกล่าวมีโอกาสหยั่งลงสู่จิตใจตนเอง ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้งหมด คือความหมายของ คุณค่าชีวิต ซึ่งทุกคนควรหยั่งรู้ได้เองอย่างอิสระ

สภาพการจัดการศึกษาทุกวันนี้ มีผลนำเอาวิญญาณความรักสัจจะอันควรมีอยู่ในรากฐานจิตใจแต่ละคนมาทำลายให้เหลือน้อยลงไปเรื่อยๆ หากใครยังสนใจที่จะเข้าไปอยู่ในวิถีทางดังกล่าว ส่วนใหญ่คงหาใช่เข้าไปเพื่อหวังฝึกความเข้มแข็งไม่ หากเข้าไปเพราะยอมให้มันกลืนกินเป็นอาหาร ทำให้จำต้องสูญเสีย

หากตั้งความหวังไว้ว่า การศึกษาน่าจะนำสังคมให้ก้าวรุดพ้นไปได้อย่างปลอดภัยแล้ว ผู้ที่สามารถมองเห็นมุมกลับ ย่อมพบความจริงได้ว่า ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษากำลังนำคนไปสู่ความหายนะ ทำให้สังคมจำต้องพบกับความหายนะร่วมด้วย

จึงขอฝากเรื่องนี้ไว้ให้ผู้ที่ยังมีวิญญาณความเป็นคนหลงเหลืออยู่บ้าง พึงนำมาคิดพิจารณาค้นหาความจริงจากใจตนเองต่อไปด้วย

2 กรกฎาคม 2545